

Kindsforskaren

Medlemstidning för Kinds Forskarclubb

Nr 2 JUNI 2001 Årg.12

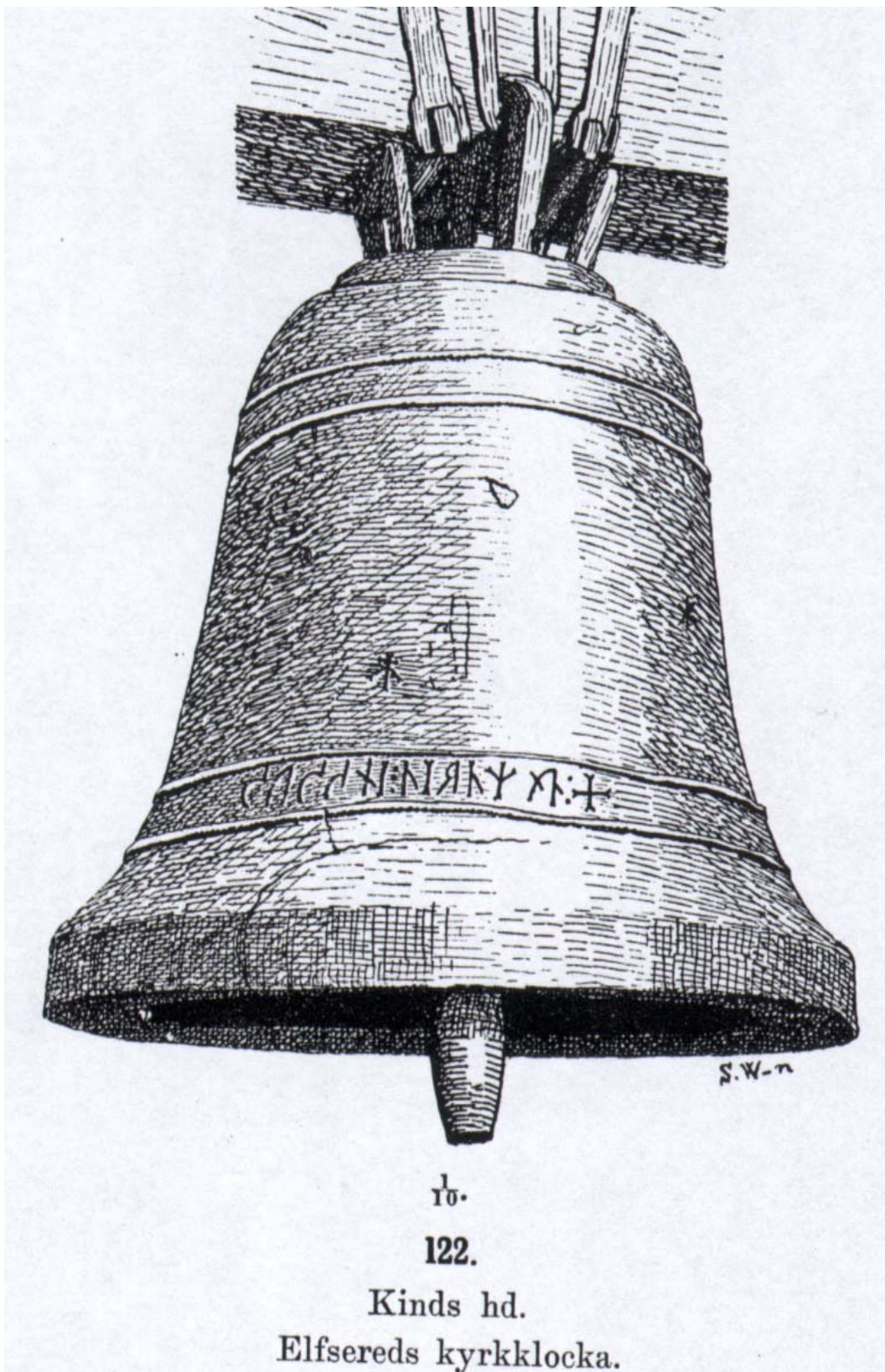

Bild: Västergötlands runinskrifter samlade av Karl Torin

KINDS FORSKARKLUBB

Trumpetvägen 8
514 32 Tranemo
POSTGIRO 28 35 76 - 7

**KINDS FORSKARKLUBB
STYRELSE 2001**

Thomas Johansson, ordförande
Trumpetvägen 8, 514 32 TRANEMO
0325-768 46

Ingrid Eriksson, vice ordförande
Röllekevägen 7, 512 52 SVENLJUNGA
0325-61 11 35

Erik Hökås, kassör
Hökhult, 516 96 APLARED
033-28 30 35

Ingvar Hallqvist, sekreterare
Hagavägen 13, 514 60 DALSTORP
0321-600 39

Gösta Widar, ledamot
Hasselgatan 13, 512 52 SVENLJUNGA
0325-61 18 18

Georg Axelsson, suppleant
Änglarp, Fridhem 512 94 SVENLJUNGA
0325-130 54

Stig Gustavsson, suppleant
Koppartån 523 94 TVÄRRED
0321-503 37

Peter Hansson, suppleant
Axelfors, Ängssätra 512 94 SVENLJUNGA
0325-62 81 48
ohph@hem.passagen.se

REDAKTIONSKOMMITTÉ

Ulla Hökås, redaktör
Hökhult, 516 96 APLARED
033-28 30 35

Kristina Svensson
Klabbarp, 512 95 HÅCKSVIK
0325-521 95

Peter Hansson
Axelfors, Ängssätra 512 94 SVENLJUNGA
0325-62 81 48
ohph@hem.passagen.se

PERIODISK PUBLIKATION

MEDLEMSAVGIFTEN

för 2001 är 80 kr för enskild medlem,
institution och förening, 20:- för familjemedlem.
I medlemsavgiften ingår Kindsforskaren
med 4 nr per år.

Medlemskap vinnes antingen genom inbetalning
av medlemsavgiften till Kinds Forskarklubb
Postgiro 28 35 76 - 7 eller genom anmälan till
kassören (adress, se styrelse).

ANNONSERING i Kindsforskaren:

Medlemmar får GRATIS annonsera max 5 rader.

1/2-SIDA 100:-

1/4-SIDA 50:-

1/8-SIDA 25:-

Att bilägga löst reklamblad 100:-

Insända bidrag till Kindsforskaren ansvarar
författaren själv för. Redaktionskommittén
förbehåller sig rätten att få redigera materialet.

Utdrag ur artiklarna får göras med angivande
av källan och med författarens tillstånd.

**Ansvarig utgivare:
Thomas Johansson**

INNEHÅLL

Styrelse, Adresser	2
Från styrelsen	3
Om Holsljunga kyrkklocka och hur en fornminnesförening bildades	4
Högvad med omnejds fornminnesförening	5
Den gamla bilden	6
Älvsered - en gränssocken	7
Di gamle berättar - uppteckningar från Älvsered	8
Väckelsepredikanter från Tvärred	9
Visste ni att ni har en mormon i klubben?	10
En historia på kindbomål	10
Årsmöte i Örsås 24 februari 2001	11
Forskarprofilen	12
Släktforskardagar i Borås 24-26 augusti	12

Från ordförandens penna

Forskarvänner!

Vårsäsongen är över och vi har klarat både årsmöte, handstilskurs och Danmarksresa. Årstiden som nu kommer är den då vinterns forskning omsätts i mera jordnära besök vid anfäders befintliga eller för det mesta sedan länge försvunna torp och stugor. Det tillför släktforskningen något alldeles speciellt att vandra i marker där man vet att tidigare generationer upplevt sina umbäranden och glädjeämnen.

En omorganisation har gjorts inom redaktionskommittén för Kindsforskaren. Den är numera bantad till tre personer. Ulla Hökås, Aplared, Kristina Svensson, Håcksvik och Peter Hansson, Axelfors är de tre som utgör den nya gruppen. Vi tackar tidigare kommittémedlemmar Stig Rylander, Sten Strömquist, Sven Johnnas och Eva Brogren för deras fina arbete och hoppas att de, liksom övriga klubbmedlemmar, även i fortsättningen vill bistå med artiklar till Kindsforskaren.

Första programpunkt på höstens verksamhet blir årets stora händelse i Sjuhäradsbygden nämligen Släktforskarförbundets årsmöte i Borås 25 - 26 augusti. Som alla vet är Kinds Forskarklubb medarrangör och arbetsinsatser från medlemmar behövs dessa dagar. Vi tar tacksamt emot anmälan från alla er som har möjlighet att hjälpa till vid något tillfälle. Det blir inte bara arbete utan möjlighet att lyssna till intressanta föredrag och se på en mängd montrar med allt för släktforskning. Missa inte detta!

Väl mött sista helgen i augusti och en riktigt trevlig sommar önskar

Thomas Johansson

Årets medlemsavgift

bör helst vara betald så här dags. Några av er medlemmar resterar emellertid och som en liten påminnelse kommer här ytterligare ett inbetalningskort med förhoppning om snar användning. Vi vill nämligen väldigt gärna behålla våra medlemmar.

Styrelsen

Nya medlemmar

Det är med glädje vi nu hälsar följande 29 varmt välkomna.

Lennart Schiller	Ö Frölunda
Maivor Svensson	Svenljunga
Gunvor & Kjell Svensson	Svenljunga
Rose-Marie Hansson	Herrljunga
Evy Stjärnborg	Ö Frölunda
Ragnar Dehlén	Svenljunga
Gösta & Gunilla Abrahamsson	Ö Frölunda
Rune Karlsson	Strömsfors
Roland Östlund	Svenljunga
Clary Eliasson	Svenljunga
Torbjörn Bengtsson	Svenljunga
Eva Johansson-Stensson	Borås
Bengt Lorentzon	V Frölunda
Åke & Mitzie Andersson	Mölnadal
Stig Larsson	Svenljunga
Elizabeth Johannesson	Alingsås
Bengt Andersson	Mjöback
Tore Utter	Svenljunga
Yngve Andersson	Mjöback
Kerstin & Robert Olofsson	Svenljunga
Bernt Ernstsson	Örsås
Östen Hansson	Svenljunga
Mona Kronlund-Hansson	Göteborg
Anna Olausson	Skene
Håcksviks Hembygdsför.	Håcksvik
Jöran Spångberg	Sjötofta
Lena Larsson	Sandared
Aina Fernblad	Kungshamn
Hans Wester	Bromma

Med rötter i Roasjö och Sexdrega

Nyutgiven bok av Lars Rydh.
Ur västgötasläkten Roséns historia.
79 sid. illustrerad
Pris 90 kr plus porto.
Beställes hos Lars Rydh
Lysjövägen 4
512 77 Sexdrega
tel 0325-62 51 49

Hemsida:

www.go.to/kindsfk

Om Holsljunga kyrkklocka och hur en fornminnesförening bildades

En folksägen

I den lilla skogsdungen bakom Holsljunga kyrka finns ett litet kärr som kallas Klocksjön. Det har fått sitt namn därav, att en kyrkklocka enligt sägnen skall ha blivit sänkt där. Tiderna voro inte så fredliga i våra trakter förr som nu. Sjuhäradsbygden utgjorde ända till år 1648 gränsbygd mot Danmark, och det var inte långt mellan krigen med vårt grannland i söder. Rovlystna knekthoppar strövade då ofta genom våra nejder och tog allt som var av värde.

Det spordes en dag, att en fientlig styrka var på väg mot Holsljunga. Några bönder från Älvsered och Mjögback medförde den oroväckande nyheten.

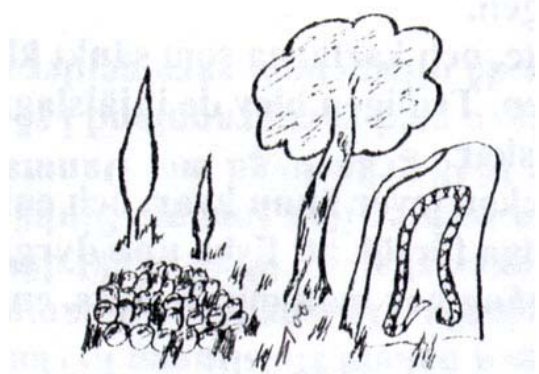
I Älvsered hade besöket kommit fullkomligt överraskande, och de ovälkomna gästerna hade lagt beslag på de fattiga innevånarnas ägodelar. Bud skickades nu snabbt åt alla håll inom socknen, och även till grannsocknarna. Skyndsamt förde man sin egendom till säkra gömställen i skogarna, och kreaturen fördes också undan. Så kom man att tänka på kyrkans dyrbarheter. För de vilda sällarna var ju intet heligt, och därför var det säkrast att bringa dess värdefullaste inventarier i säkerhet. Nattvardskärlet, dopskålen och mässkruden packades in och doldes i ett stenrös. Värre var det med den tunga kyrkklockan. Men med förenade krafter lyckades man få ned den, var-efter den forslades till Klocksjön och sänktes där.

Nästa dag kommo danskarna. Hela trakten verkade utdöd, och de påträffade inte en människa. I förargelsen tände de eld på några bondgårdar, och då de icke funno något av värde i kyrkan slogo de sönder så mycket som möjligt av inredningen.

Orostiderna fortsatte, och karlarna som sänkt klockan återvände aldrig till hembygden. Troligen blev de ihjälslagna av kringströvande danskar.

Sägnen om kyrkklockan lever ännu kvar, och enligt denna skall man ha gjort åtskilliga försök att fiska upp dyrgripen ur den lilla gyttehålan. Varje gång har man misslyckats, när man inte hållit tyst. För att få klockan på det torra måste man använda två helvita oxar till att dra upp den, och ingen får yttra ett ord förrän klockan är helt och hållet uppe.

Sista gången hade man efter mycket påtande med långa

Högvad med omnejds Fornminnesförening

järnstänger träffat på den, och efter oändligt besvär lyckats fästa en stadig järnkrok i upphängningsanordningen. Ett par vita oxar fick man också tag på efter ett ivrigt sökande i nästan hela Sjuhäradsbygden, och en god bit av Småland.

Så kom det stora ögonblicket. Efter många om och men hade man äntligen fått de tröga oxarna fastkopplade i linan. Detta skedde utan något som helst hojtande, till stor förundran för oxarna, som ju voro vana vid det mest högljudda oväsen från tvåbeningarnas sida under arbetet. Piskrappen sparades det emellertid inte på, och dragarna begrepo att de måste lägga manken till ordentligt.

Sakta men säkert kröp linan upp, och så småningom kom klockans överdel till synes. En av gubbarna var nära att skrika hurra, men han fick en något omild knuff mellan revbenen, så han hejdade sig. Om några minuter var nästan hela klockan uppe på kanten, och då ropade någon: "Nu har vi na, lell!" Men då lossnade kroken, och klockan sjönk i den bubblande dyn.

Du kan själv fiska upp klockan, om du vill, men kom ihåg att inte klyva näbb.

Författat av folkskollärare Nils A. Forsberg, Holsljunga.
Hämtat ur en rättskrivningsbok från 4 de klass 1938 i
Holsljunga folkskola. Ägare är Arvid Hansson.

Med anknytning till ovanstående sägen om kyrkklockan i Holsljunga, berättas hur, när och varför startades

Högvad med omnejds fornminnesförening

En av våra medlemmar i Kinds släktforskarförening, Allan Svensson i Brunarp, Holsljunga, har ibland vänner och bekanta varit känd för att kunna leta upp klockor som var tappade och vattenådror till vattenbrunnar. Han använder klädhängare av plast som slagruta. Så en dag fick några av vännerna för sig att han skulle prova om han kunde hitta metaller. Det bar av till Öxabäck och där fick Allan gå in i en vedbod utan fönster och stänga dörren efter sig. Ut skulle han komma när de andra ropade på honom. Dessa personer lade då ut tegelstenar, träbitar, vanliga mindre flata stenar och en bit av en kyrkklocka, (denna var hittad vid grävning på en åker intill Klocksjön i Öxabäck. Se om detta i Öxabäcksboken). När allt var lagt på plats lades en presenning över det hela. Allan ropades ut och se han kunde omgående säga var klockbiten låg.

Nu började det fantiseras både i Öxabäck och Holsljunga om det skulle gå att hitta klockan. Olof Leandersson och Allan åker till Holsljunga och letar på den gungande och livsfarliga mossen invid Klocksjön. När ca en femtedel av den gemensamma ytan av Klocksjön och mossen var avverkad svarade klädhängaren på någon metall. Nu blev flera personer inblandade i det hela bl.a. Bo Tyvik.

Allan var vid denna tiden ofta inne hos mig då han hade skjutsat sin fru till arbetet eller skulle hämta henne. Vid ett sådant tillfälle sade han att han skulle hem och kontrollera om han kunde särskilja olika metaller med sin klädgalje. "Jag får väl prova med fars gamla silverrova," sade han. Nu vaknade jag. Jag hade för länge sedan läst hur de gamle preparerade sina slagrutor (en grenklyka) för djup snö eller vid dikning i sankmark. Allan hem och efter 20 minuter ringde han. "Det fungerar," sade han. Då flera personer av de inblandade visste att jag själv är intresserad av slagruta, gamla sägner och fornminnen blev det genast tal om att jag skulle vara med vid testerna som senare skulle ske.

Efter många olika prov på diverse intressanta objekt, blev det så dags för ett försök att kolla kyrkklockorna i Holsljunga kyrka. Bo Tyvik kallades till att kontrollera och föra protokoll på det hela. Då dessa prov var klara fortsatte vi till Klocksjön, och se, klädhängaren svarade på samma metaller som i kyrktornet! Nu kom drömmarna om att få upp den förmodade klockan. Men vad skulle detta kosta? Efter några dagar säger Bo Tyvik: "Jag har kontaktat några företag och de är

villiga att sponsra oss om vi har en förening som är huvudman." Nu blev det fart på "Gubbarna", tänk om detta skulle gå att genomföra! Några månader senare och efter otaliga telefonsamtal mellan oss och med olika kontakter med olika föreningar på bl.a. länsnivå kom så ett intressemöte till stånd på Överlida Hotell. Där beslöts att en förening skulle bildas och en interimstyrelse valdes. Efter ett antal styrelsemöten och förberedelser med hemmagjorda medlemskort och medlemsblad kom så det första årsmötet den 9 april 2000 i Rud, Öxabäck.

Vi har nu haft en kurs i fornminnesforskning, (9 x 3 tim, ledare Olof Leandersson) där vi vid två tillfällen haft förevisning av en mycket säker slagruteman från Sandhult. Vi har haft kursplatser i Revesjö, Holsljunga, Mjögback, Älvsred, Östra Frölunda och Öxabäck. Men den stora dagen var ändå när vi hade fått ihop så många sponsorer att vi vågade gräva efter den förmodade klockan i Klocksjön.

En del sponsrade med maskiner, lastbilar och förare. Med en lastbil med släp hämtades 52 st. grävmaskinsmattor i Kungsbacka, en grävmaskin med förare fanns, slamsugningsbil med förare, en lastbil med teleskopisk gripskopa, en lastbil med förare kom med 4 st. stålrör, 2 meter i diameter och tillsammans 6-7 meter långa, som skulle användas som spontning. Dessa drevs ned till fast botten med grävmaskinen, varefter torvmassan grävdes ur inne i rören med gripskopan. Sist, men inte minst, den stora mobilkranen med förare, denna kran med en räckvidd på 25 meter. Trots alla och närmast grävplatsen dubbla grävmaskinsmattor sjönk kranen över en halv meter vid upptagningen av rören. Hjälp av grävmaskinen behövdes samtidigt. Många av föreningens medlemmar ställde upp som hantlangare. Vi hade vackert väder denna dag den 9 juni 2000. Skolavslutning inom 100 meters avstånd, ca 300 barn och äldre kom på studiebesök

till oss. Det bästa av allt, inga olyckor eller tillbud trots det avancerade arbetet.

2,5 m till vattnet 7 m till botten

Det var tyvärr ingen kyrkklocka där nere i mossen, men på 7 meters djup fanns ett tjugotal metalliska stenar som hade lurat slagrutan (vi hittade på 3-3,5 meters djup flera intressanta träbitar). Men trots denna motgång så var det mycket positivt att vi få okunniga personer, med från början tomma händer, kunde med fantastiska medhjälpare fullfölja detta för oss stora projekt. Nästan samtidigt som Öresundsbron blev färdig, kände vi att med våra små resurser var vi minst lika framgångsrika som brobyggarna. Vi söker nya mål, förhoppningsvis med slagrutans hjälp.

Stig Jangeklint ordf.

Ett stort tack till sponsorerna

Anitas Handel	Holsljunga
Holsljunga Bilservice AB	Holsljunga
Holsljunga Gräv	Holsljunga
Holsljunga Mekaniska AB	Holsljunga
Holsljunga Rör AB	Holsljunga
Sahlins Industri AB	Holsljunga
Svenljunga Byggnadsisolering AB	Holsljunga
Furulids Snickeri AB	Mjögäck
Mjögäcks Pannan AB	Mjögäck
Mjögäcks Villan AB	Mjögäck
Borås Bil Personbilar AB	Svenljunga
Larsson Åkeri	Svenljunga
Redslareds Skogstransporter AB	Svenljunga
Svenljunga Handels AB	Svenljunga
Svenljunga Slamsugning AB	Svenljunga
Nydens Åkeri AB	Tranemo
Panel & List i Älvsered AB	Älvsered
Texrep AB	Överlida
ifm electronic AB	Överlida
Mjögäcks Sparbank	Överlida
Wästgöta Textilindustri AB	Överlida
Överlida Plåtslageri AB	Överlida

Foto: Olof Leandersson

Den gamla bilden

En soldatfamilj 1912
Reinhold Hallberg 1872-1960
Hustrun Hanna 1875-1962
Stående bakre raden:
Bror 1902-1920
Gustaf 1899-1964
Främre raden:
Märta 1906-1985
Ester 1908-1964
Karin 1904-1987
I föräldrarnas knän tvillingarna
Ingrid 1911-2000
Margit 1911-2000

Fotot taget 1912

Reinhold antogs till soldat nr.866 för ladugården i Södra Åsarp 1890 och stod kvar till 1922. Han hade också anställning som bleckslageriarbetare vid Claes Johanssons i Dalstorp.

Älvsered - en gränssocken

Älvsered är en typisk skogssocken som genomkorsas av Högvadsån och dess dalgång. Barrskogen dominerar, men i rasbranter och gården är lövskogen insprängd. Mer sammanhängande lövskogsmarker finns dock endast på ett par ställen. Ett av dessa områden ligger vid Hult strax vid gränsen mot Mårdaklev. Detta är också den enda bokskogen i socknen, och en vandring där i lövsprickningstider hör till upplevelserna.

Till följd av ån och dalgången är nivåskillnaderna stora. Därmed skapas också flera fina utsiktspunkter. En sådan ligger på Skattebos ägor. Skatteboberg heter denna bergssträckning som mäter 193 m över havet. Härifrån ser man vid klart väder ända till utsiktstornet vid sjön Svarten liksom radiomasterna i Grimeton. Österut ligger en av socknens 36 sjöar, Skärsjön, en klarvattensjö liksom nedklämd i berget. Den är på flera ställen över 35 m djup. Längre bort syns Klevaberget i Mårdaklev, ett av Ätrans dalgångsberg.

De kända fornminnena är inte många. Det mest synliga är domarringen vid Sandhem utmed Mårdaklevsvägen. Den är tyvärr inte intakt, det fattas några stenar, men man har på sakkunnigt håll fastslagit att det är en domarring. På Gamlaryds ägor, mitt emellan nya och gamla Falkenbergsvägen, finns en stensatt gravhög. Ovanpå denna hög skall fordom ha stått en bautasten, vilken flyttades till gårdens källare, men som senare, när källaren revs, fick tjänstgöra som fyllnadsmaterial i ett större dike. Enligt vissa källor ska man även i närheten av denna hög ha hittat värjor och en del gamla mynt. I mitten på 1980-talet gjordes en fornminnesinventering i området och då fann man även här resterna av en domarring.

Här har med säkerhet förekommit stridigheter med de danska kungarna som regerade över Halland. På 1300-talet råkade den svenska kungen Albrecht av Mecklenburg i strid med danske kungen Valdemar Atterdag, som erövrade Sveriges södra och västra gränsprovinser. Fred slöts 1366 och Valdemar pantsatte i sin tur bl.a Kind och Mark till den sachsiske hertigen Erik, och sålunda kom tyskar att regera även i Älvsered! Gränsbygden drabbades särskilt hårt även under senare krig, och överfall och plundring utgjorde många gånger vardagsmat för den bofasta befolkningen. Erik XIV lät till exempel en gång på 1500-talet hären göra halt i Älvsered i tre dagar. Fynden av värjor, kulor och mynt vid den gamla gränsen har alltså sin naturliga förklaring.

Kanske är det också någon som farit väg 154 fram och kastat en blick upp mot Stommens gård och den väl lagda stenmuren samt den stora resta stenen och undrat. Här låg socknens gamla kyrka, vilken användes sista gången den 9 oktober 1836. Det märkliga är att efter detta datum finns inga skriftliga bevis för vad som sedan hände med kyrkan. Det berättas dock att det hölls auktion på allt som inte skulle föras över till den nya kyrkan. Dopfunten hamnade därför i en smedja i samhället, där den användes som vattenho, och skulle väl så förblivit om den inte efter en del år upptäckts och fått plats i den nya kyrkan. Kyrkans målningar lär ha hängt i ett portluder i Okome socken. Och sist, men inte minst, sålde man hemmanet Stommen, på vars mark kyrkan legat.

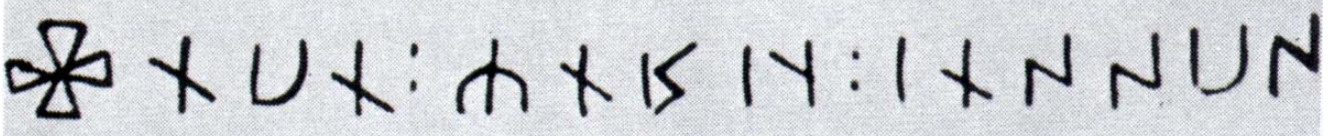
Den gamla kyrkans placering har förbryllat många. Oftast ligger ju kyrkorna mitt i socknen, men placeringen kan ha sin förklaring i att det inte långt från kyrkplatsen ligger en gammal offerplats som kallas för Helgaberget. En annan teori är att här möttes två vägar: En kom från Viskans dalgång och en kom från Halland och gick upp genom Kind. Genom detta fick alltså kyrkan ett centralt läge.

Älvsered har en av Sveriges äldsta kyrkklockor. Klockgjutaren, mästern Håkan, levde i mitten av 1300-talet. Han ristade in en runrad i klockan, som nu har ljudit över bygden i 700 år.

Bertil Andersson

Källa: Västergötlands runinskrifter samlade av Karl Torin

Klockan tros vara gjuten ca 1330 och är försedd med en runinskription som Gabriel Djurklou uttydde vid ett besök i Älvsered 1869: Ave Maria. Jesus

Di gamle berättar - uppteckningar från Älvsered

Välkommen att vandra med mig i Älvsered på 1870-talet. Det vi skall taga del av är sådant vi i dag ofta rynkar på näsan åt och placerar i facket "skrock och skrymt och inget att bry sig om". För dåtida älvseredsbor är detta dock en viktig del av deras vardag, precis som det är på alla andra orter vid denna tiden. Låt oss alltså förutsättningslöst ta del av de berättelser jag fann vid ett besök på Folklivsarkivet i Göteborg, som jag rekommenderar dig att besöka. Här får du förutom berättelserna även din sockendialekt på köpet.

Spöken och andra

Josefina Holmgren, född 1864 i Älvsered, berättar några hårresande historier. Håll i hatten och lyssna noga:

- En bonde i Brokared var ute å körde mä ett lass en gång för många Herrans år sedan. Då han kom på den då usle vägen emellan Brokareds åsar på hinsidan Brokaressjön så valt lasset å gubben kom inunder det-samma. Han till att ropa på hjälp, men då folk kom tillstädes var han död. Men sedan emot vårskifte hördes ofta Brokaredsgubben ropa. Det lät riktigt hant (hemskt) förståss. Sånt kallas efterfärd.

Så en kväll då det va´ mörkt som beck så var en gubbe, som inte va´ mörkrädder, ute å geck. Han hörde eller såg ingenting på en bra stund när han knallade på i den där spöklia. Men rätt som det var så fick han ett rasslande läte bakom sig. Då tänkte han: "Dä ä inget spöke, men jag skall likväl se efter vad dät är." Å han kände å kände mä bägge näva´ tills han fick tag i en kedja. Så fiskade han till sig kedjan och så rörde han vid något ludet, en lurvier päls. Då begrep han och så sa han: "Jasså ä de du Brokareds hund! Jasså ä de du som går å skrämmer folk!" Det var spöket.

Tron på onda och goda makters inverkan på vardagliga ting lever kvar in på 1900-talet. Det visar Jenny Nilssons berättelse. Hon är född 1903 i Gunnarsjö, men bor i Älvsered 1938.

- Vid Karingasten spökade det. När jag tjänte i prästgården så skulle jag en kväll gå och möta fröken. Jag hade en lykta med mig och just som jag kom till Karingasten så slockna lyktan. Det var hemskt! Det samma hade hänt min far också. Han kom sent en kväll från Fagred och just vid Karingasten slockna lyktan för honom.

Min syster låg och sov en natt. Så vaknade hon och såg en begravningskrans som låg på hennes fötter. Det

var månsken och hon såg den grant. Hon blev så rädd, för hon trodde att hennes dotter skulle dö, men det var inte bud efter henne den gången. Det var far som dog två dar senare och den krans som vi syskon köpte var alldeles lik den som hon såg.

Lotta-Bredina

I gamla Älvsered fanns det gummor som man noga aktade sig för att bli ovän med. De kunde ju förgöra såväl folk som få. Berättelsen om Lotta-Bredina får vi av Alfred Rydqvist, född 1872 i Älvsered:

- Lotta-Bredina var namnet på en gumma som gick omkring och tiggde här i sockna. Hon fick påfyllt i tiggarepåsen överallt rätt försvarligt. Men på ett ställe fick hon en gång litet eller intet och då blev hon arg och svor en dyr ed, att hon skulle tillfoga det snåla folket en eller annan skada. Hon satt på soffan med sin påse jämte sig. Så tog hon upp ur den en skiva bröd och en flaska brännvin och begynte att äta och dricka. Hon gav också hönsen, som på den tiden bodde under samma tak som sina ägare. Hönsen gingo på golvet och spatserade och fick bröd genomdränkt av brännvin och de åto det med god smak. Resultatet blev, att de blevo svinfulla så att de raglade och trillade omkull på golvet. Då gick Lotta-Bredina.

Då husfolket såg hurudana hönsen voro och erinrade sig gummans ed, så trodde de fullt och fast på att hon förgjort dem. De sprungo ut och ropade in gumman och bjödo henne en stor summa penningar om hon bara botade hönsen. Då sade gumman, att om tre timmar skulle hönsen vara friska, vilket och skedde. Betydligt rikare gick Lotta-Bredina sin väg.

Älvseredshumor

Finns det en särskild sorts humor i Älvsered? När jag snokar runt i Folklivsarkivets gömmor finner jag belägg för att så kanske är fallet, åtminstone om vi skall tro Josefina Holmgren, född 1864 i Älvsered. Till-sammans med henne bjuder jag dig på några smakprov ur Älvsereds skrattekammare.

En gubbe ledde till Svenljunga marknad med en oxe. Då han kom fram kom folk och frågte när hon skulle kalva. Ty han hade horn som en ko. Då svarte han: "Hon blev brunstig mellan jul och Jönköping och skall kalva mellan påska och prästagar'n." Då blevo di förstumta och då de sågo, att kon var en oxe sade di: "Faniken", och gick. Han fick leda hem med oxen igen.

En kvinna får besök av sin broder.

- Goddagen Anna Kristina! Huru mår du?

- Tackar som frågar och det är bra förståss. Men huru mår du själv, gumman å barnen?

- Tackar som frågar och bra förståss.
- Huru många barn har du nu Johannes?
- Jo, ho´ har fått ett om året, å tvillingar var lördag, å så har vi varit gifta i tolv år!

En dräng och en piga skulle flytta från sin husbonde och träda i tjänst hos en annan. Då fingo de varsin orlovssedel. Drängens lydde: "Lugn i skogen, tyst på logen, men i grötfatet värst!" Pigans sedel lød: "Maria skön, förutan medel hon har begärt orlovssedel. Ett barn hon har, men önskar fler, vartill jag henne rekommenderar!"

En pojkes frieri lät så här: "Du ville väl inte flytta till mig, dela säng med mig och hjälpa mor att koka?"

Därmed har vi kommit till vägs ände för denna gången. Säkert finns det bland er älvseredsbor många berättelser bevarade. Plocka fram dem ur minnenas gömslen och dela med dig till nästa generation. På det viset förs en muntlig tradition vidare. Du deltar därmed i en viktig bit av släkt- och bygdeforskningen. Du ger förfäderna kött på benen.

Hälsningar från Kent Andersson

Källor: Folklivsarkivet i Göteborg. Uppteckningar: J.F.G.H. 5976:1. 975:8. 1114:24, 25-27.

Liungman 480:30. 481:30, 31

Väckelsepredikanter från Tvärred

Håkan Persson på Stommen i Tvärred föddes med de bästa förutsättningar i livet 1784 och var fyllda 89 år vid sin död 1873. Han var äldste sonen till välbärgade hemmansägaren Per Svensson på Stommen och självskrivnen arvinge till gården. Men så blev det inte. Han fick i stället backstugan Stomsberg, som nu är öde och i dagligt tal kallas "Klockars". Håkan blev nämligen den förste klockaren vid Tvärreds nya kyrka 1854.

Att hans situation ändrades så radikalt berodde på en olycka. En kamrat sprutade sporer från röksvamp i hans ansikte och det kom också i hans ögon. Det ville sig så illa att han förlorade synen och har gått till hävderna som "Blinde Håkan".

Fadern Per Svensson blev rånmördad 1810. Han kallades "Bötte-Pelle" för att han blivit ägare till en uppgrävd skatt, en bötta, en hink full av pengar. Dem gick Blinde Håkan också miste om. Om man vill tolka det så, kan man antyda att det ingick i Guds vilja eller plan med Håkan Persson. Han blev nämligen väckelsepredikant, vilket sannolikt inte hade inträffat om han blivit den rikaste bonden i Tvärred.

Bland det som berättas om honom är att han hade en enkel självtillverkad skinnväska med papperslappar i. På dem fanns bibelord. Någon fick dra en lapp och läsa texten på

den. På så sätt fick slumpen (eller Vår Herre) avgöra vad som skulle förkunnas just då.

Man kan undra över hur han fick sina teologiska kunskaper när han var blind. Påverkad blev han av komminister Hoof i Svenljunga. Dit gick han tillsammans med en bror och lyssnade på Hoofs predikningar. Håkan hade också ingående samtal med Hoof och fick större klarhet i livets viktigare frågor.

Först började han förkunna vid sammankomster i Tvärred. Med tiden utvidgade han sitt verksamhetsområde. "Blinde Håkan ägde talets gåva och var en gärna hörd förkunnare, som i sina predikningar betonade nödvändigheten av en helhjärtad omvändelse", har någon av hans samtida sagt. Predikandet var oavlönat och skedde mest när det var lågsäsong i jordbruksarbetet. Han fick dock gåvor av tacksamma åhörare. Det kunde vara råg, fläsk och smör. "Trots sin blindhet fick han vara en ljusspridare för många i ett religiöst väckelseskede," skriver Anton Uhlin i Ulricehamnsbygdens Jul 1963.

I och vid stenkyrkan i Brunnsnäs, väster om Åsunden och mitt för Ulricehamn, finns många minnesstenar med inskrifter. Bland ett flertal lekmannapredikanter som framträdde i mitten av 1800-talet nämns Blinde Håkan.

På en av stenarna är inhusget:

Blinde Håkan
Sven Bergsten
Fredrik i Jäla

Stenkyrkan kom till under prästen Efraim Rangs tid på Brunnsnäs.

Ytterligare två väckelsepredikanter kom från Tvärred vid denna tid. Petter Andreasson-Grönlund flyttade till Remma i Brunn och blev känd under "artistnamnet" Andreas i Remma. Den andre var den s k Bokeskogsprästen. Han bodde på Lohallen i Bokeskogen - stället är öde sedan 1925. Han hette Karl Johansson, var född 1845 och dog 1927. Han var självlärd och sannolikt en mycket duktig religiös förkunnare. Vid husförhören var han till mycket besvär för prästerna. Han ville ta befälet. "Så står det inte," sa han allt som oftast och förde fram sin åsikt. Ibland satt han bara och muttrade och skakade på huvudet.

Komminister Claes Jacobsson gick till Lohallen för att tala honom till rätta. Då stod hustrun Kristina på vedbacken och högg ved. Prästen frågade efter Kalle. Hon svarade att han var i Tranemo och predikade. Då sa Jacobsson att hon skulle hälsa honom att han inte skulle fara omkring och predika utan vara hemma och hugga ved i stället. I Tvärredsboken finns en uppgift om att Kalle på Lohallen predikat i Kärrabo Missionshus, som hör till EFS.

Kan vi i Tvärreds Hembygdsförening få reda på mer om dessa predikanter är vi tacksamma.

Bertil Gardell tel 0321 - 722 31

VISSTE NI ATT NI HAR EN MORMON I KLUBBEN?

Jag är född i Finnekumla socken. Mina morföräldrar, Bernhardina Kindgren och Gerhard Johansson, hade sitt hem i Lindevik, och där bodde mina föräldrar, när jag föddes. 1928, när jag var 5 år, flyttade vi till Borås, och där växte jag upp. Min familj och jag flyttade till Göteborg 1954 och blev medlemmar i Jesu Kristi Kyrka av Sista Dagars Heliga. Kyrkan är kanske mest känd som "Mormonkyrkan". (Öknamn eller smeknamn? - Jag vet inte.)

Medlemmarna i den kyrkan är uppmanade att forska efter sina förfäder och utföra bl.a. ställföreträdande dop. Alltså började jag forska i Landsarkivet 1955. Sedan dess har jag forskat till och från på olika släktgrenar.

I kyrkan blir vi kallade till olika ämbeten, och efter många år blev jag kallad att sköta om arbetet med släktforskning för de döda. "För du ligger ju bäst till", fick jag veta. Jag lever kvar - ÄN! Det gör den som fällde yttrandet också. Nåväl, jag har fortfarande kvar samma ansvar, men nu som assistent i vårt släktforskningscenter.

1955, när jag begynte min forskning, fanns inga datamaskiner för hemmabruk, och när de på 1980-talet började dyka upp, var de inte utrustade med de möjligheter, som dagens datorer har. Gårdagens datorer var inte heller att lita på, när det gällde att bevara inskriven information. Rädslan att förlora registrerad information är djupt rotad i mig. Än i dag har jag all inmatad information lagrad på tre upplagor disketter förvarade på olika platser.

Under åren har jag som sagt forskat och dokumenterat till och från. Helst vill jag ändå ha alla uppteckningar (även dagboksanteckningar) skrivna med samma ordbehandlingssystem. Det betyder att jag måste göra många omskrivningar och konverteringar. Dessutom vill jag lätt hitta de lagrade anteckningar jag gjort. Därför upprätthåller jag manuellt inmatade namnregister, ortregister och sökordsregister. (Jag älskar att skriva register.)

Framforskade data matar jag naturligtvis in i ett släktforskningsprogram. Som läsaren förstår, blir det rätt mycket tid framför datorn. - Jag har en tålmodig (hårdad?) hustru.

Som medlemmar i kyrkan blir vi även kallade att hålla

tal i vår församling. En gång, när jag skulle tala om släktforskning och arbete för de döda, råkade jag uttrycka mig fel. Jag berättade, hur fascinerande det var att forska fram mina släktingar och få kunskap om de omständigheter i vilka de levde. Jag uttryckte också min kärlek till alla mina förfäder, som alla bidragit till att jag blivit född till denna värld och i detta land. I min iver att förklara hur intressant det är att släktforska, och hur mycket jag lärt älska mina släktingar, sa jag: "Jag älskar alla mina släktingar och särskilt de döda." Än i dag kan jag få höra kommentaren: "Här kommer han, som älskar sina släktingar, särskilt de döda."

Till sist kan jag tala om, att även icke medlemmar är välkomna att utnyttja våra släktforskningscentra. Vi har kataloger över det material från hela världen, som finns bevarat i Kyrkans arkiv i Salt Lake City. Många av dessa alster kan för en billig penning lånas hem till Kyrkans släktforskningscenter i Göteborg eller till andra platser, för att där finnas tillgängliga för önskad forskning.

Ni är alltså alla välkomna!

Ingemar Lernfalk, Melongatan 36, 52656 Västra Ftölunda. Tfn 031-29 83 16.
E-post: lernfalk@privat.utfors.se

EN HISTORIA PÅ KINDBOMÅL

Lif var en gammel sulat neråta Kinn, sum hade namn um se te å vau ett rektit uvett i käftamentet, bå klepsker å snar-schvar, äss han va sinnter. Sau att de vau ente värt te å ryka paun pressis.

Jakobsson hette hans rotehållare, fast han vau nu både riker å schåler å dummer då följes nu mästingens åt å så va han skam te säjanes må laisare å.

Ajn gaung gick Lif å spavände si lella lunsatäppa. Sau kum Jakobsson gåendes väjen framåt å stannte framför Lif.

Nåe, frågten, hur gaur då å vänna?

Åjo, schvarte Lif, då ginge la skräll um de ente vore så förbannat mä stain i aukern.

Lif sa inte schväre, sa'n, för dau kommern allri te himmelriket, förmanade Jakobsson.

Håhå, schvarte Lif tebaka. Ja vajt ente häller vau de sulle vara för rolit för te å träffa nära socknabor heller annra känningar, då kan ajn la ente tänka sek!

Källa: Svenljunga Allehanda 1904

Årsmöte i Örsås 24 februari 2001

En kall lördageftermiddag med strålände sol samlades 28 män och 9 kvinnor i Örsås bygdegård för att delta i Kinds Forskarklubbs årsmöte.

Samtliga funktionärer omvaldes. Årsavgiften för år 2002 kommer att vara oförändrad 80 kr för enskild medlem och 20 kr för familjemedlem. Föreningens diplom tilldelades Göran Josefsson, Marbäck, som under många år varit redaktör för Sjuhäradsbygdens Tidning och även medarbetat i andra tidningar i bygden. Han har dessutom varit redaktör för den år 2000 utkomna boken om Marbäck.

Efter kaffet berättade Östen Hansson om sin släktforskning som inte gällde Sjuhäradsbygden utan kusttrakterna i Roslagen. Särskilt ville han framhålla kvinnornas villkor. De hade det "kallt och blåsigt, jävligt och fattigt." Deras män blev sjuka och dog eller omkom på havet och för att få mat och husrum gifte kvinnan om sig med en ny man. Östen berättade att han håller på att ställa samman sin släktforskning till en bok för sina barn, en trevlig idé värd att ta efter.

Därefter fick vi lyssna till kulturforskare Örjan Hill som inledde med att referera de senaste rönen från utgrävningarna i Röstorp i Örsås, alltså strax intill bygdegården där årsmötet hölls. Enligt de senaste dateringarna efter Per Connelids och Catharina Maschers undersökningar i höstas kan hackerörens tillkomst flyttas tillbaka till 2000 f Kr, den tid som i arkeologin benämns hällkisttid. Enligt flera undersökningar anlades dessa små stenrösen under en odlingsexpansion vid den tiden, och de lättodlade höglänta moränhöjderna togs i bruk och röjdes. Liknande resultat har kommit fram vid utgrävningar i Småland.

De tidigare undersökta lämningarna vid Röstorp är daterade från ca 700 f Kr till ca 300 e Kr. Därefter flyttade befolkningen ner i dalgångarna och lärde sig odla de mindre självdränerande jordarna. Emellertid kommer en ny odlingsexpansion under tidig medeltid, då många av våra nuvarande gårdar etableras och namnges. Ofta ligger dessa gårdar på samma platser som den gamla rösekulturens lämningar, men bönderna har flyttat rösenas stenar till stenmurar eller grävt ner dem när de gjort väg.

Till sist bjöd Örjan Hill på några tankeställare vad beträffar tolkning av jordeböcker och mantalslängder. Särskilt jordeböckernas uppgifter visar sig vara svåra att tolka rätt.

Vår föredragshållare, som numer har etablerat sig som egen företagare med firma Kulturhistorisk forskning avtackades med en bukett vårtulpaner. Därefter vidtog hemfärd under tilltagande snöfall.

Den som vill informera sig om Örjan Hills verksamhet kan besöka hemsidan hem.passagen.se/orjan.hill

Ulla Hökås

EFTERLYSNING

Jag söker födelseort och föräldrar till

- 1) Lars Persson f. 1747 d. 1839 i Snolsbo, Våthult. Enligt husförhörslängder ska han vara född i Reftete, men där har han inte återfunnits. Han bodde som gift på följande platser: Hägersvik Bosebo, Nygård Sjötofta, Mångarebo Våthult och Snolsbo Våthult. Han var gift 2 gånger: Ingeborg Eriksdotter f. 1751 d. 1780 i Bosebo och Martha Jönsdotter f. 1759 i Våthult d. 1815 i Våthult.
- 2) Ivar Svensson f. 174(0) d. 1820 i Svinås, Tranemo. Han var gift 2 gånger: Britta Persdotter f. 1744 i Tranemo d. 1771 i Tranemo och Lisa Gunnarsdotter f. 1750 i Svenljunga d. 1819 i Ullasjö.
- 3) Gabriel Bengtsson d. 1775 i Bredhult, Ambjörnarp. Vem var Gabriels hustru?
- 4) Johannes Hansson f. 170(4) d. 1771 i Tåsthult, Ambjörnarp. Vem var Johannes hustru?
- 5) Maria Eriksdotter f. 174(6) d. 1837 i Fiåsatorp, Nittorp. Enligt husförhörslängder i Nittorp ska hon vara från Småland. Hon var gift med Zackris Eriksson f. 1743 i Nittorp d. 1805 i Nittorp.
- 6) Ingeborg Månsdotter f. 176(6) d. 1852 i Kvistbäck, Nittorp. Enligt husförhörslängder i Nittorp ska hon vara från Småland. Hon var gift med Peter Andersson f. 1759 i Valdshult d. 1830 i Nittorp.
- 7) Kerstin Nilsson f. 172(6) d. 1808 i Soxbo i Sjötofta. Hon var gift med Nils Andersson f. 172(2) d. 1788 i Sjötofta.

Elisabeth Gunnarsson Parternas gränd 63, 226 47 LUND

Forskarprofilen

Hej!

Jag heter Peter Hansson och bor i Axelfors, Revesjö socken.

Jag blev intresserad av släktforskning julen 1983 då min mormor hade fått Mårdaklevsboken och i den hittade jag direkt tillbaka till min farfars farfars far soldat Anders Kihl på Dalakullen i Mårdaklev och då var jag tvungen att fortsätta att leta efter mina förfäder. I början hade jag hjälp av min syster och vi satte ihop egna ansedlar.

Mesta delen av mina anor kommer från Mårdaklev med omnejd. Mormor och farfar kommer från Mårdaklev, farmor från Älvsared och morfar från Långaryd i Småland och på den grenen kommer jag vidare till Åmål, Stockholm och Värmland. Jag har fått ihop 10 soldater i mina anor och 4 var soldater i Södra Kinds kompani samtidigt i början av 1800-talet.

År 1987 började jag på en släktforskningskurs för Olof Leandersson och fick bättre ordning på det jag hade forskat fram. Olof är jag släkt med direkt genom mormors farfars far Andreas Nilsson, född på Buskabo i Holsljunga.

1988 köpte jag mitt första släktforskningsprogram och det blev Holger2 som jag fastnade för, eftersom jag inte kunde något om datorer och Holger2 tyckte jag var enklast. Det tog mig ca 3 månader som nybörjare på data att knappa in allt som jag hade forskat fram och idag har jag 2297 personer i min holgerdatabas. Jag har även hjälpt till med att ta fram datalistor med födda, vigda & döda till de som har gjort Holsjungaboken och Revesjöboken.

1998 lade jag ut mina forskning på internet första gången www.go.to/axelfors och där igenom har jag fått kontakt med ca 10 andra som har samma anor som jag. Michael J. Roman från USA är en av dem.

I januari 1999 frågade Gösta Widar om jag skulle vara intresserad att göra en hemsida till Kinds Forskar-klubb så jag gjorde en hemsida så som jag tyckte den skulle vara. Just nu har jag börjat med att skanna in gamla foton som mina släktingar har för att skriva ut dem på fotopapper och dokumentera vem som är med och vilket år.

Annat som jag håller på med på min fritid är att jag kör folkrace och så försöker jag att bygga ihop en gammal motorcykel.

Peter Hansson

Släktforskardagar i Borås 24-26 augusti 2001

Alla tider är preliminära och kan komma att ändras.

Fredag 24 augusti

2 bussutflykter är inplanerade.
Avresa från Kulturhuset i Borås 09.30

Utflykt 1 går österut från Borås till den natursköna trakten runt sjön Åsunden, vilken Birgit Sparre har beskrivit i sin romansvit "Gårdarna runt sjön" med Käringarally, fabriksförsäljning i Gällstad och besök på Stenbockarnas och Sparrarnas Torpa stenhus.

Pris: 290 kr inkl förmiddagskaffe och lunch.

Utflykt 2 går söderut genom Viskans och Häggåns dalgångar, till Horred och det riksbekanta "Ekelunds Linneväveri". På denna utflykt kommer vi att se flera av de gamla förläggargårdarna och göra ett besök på "Marks Pelle Väware" där vi äter lunch och har möjlighet att handla till bra priser. Vi gör också ett besök på "Sprakareds emaljfabrik".

Pris: 290 kr inkl förmiddagskaffe och lunch.

10-17 Redaktörskurs. Kulturhuset i Borås

10-17 Ordförandekonferens. Kulturhuset i Borås

19.00- Ordförandemiddag. Textilmuséet

Lördag 25 augusti

09.00 Utställningen öppnar. Musik av Borås
Musikskola

09.30 Invigningstal och fanfar

10.15 Föredrag av Rolf Ekelund. Från vävnads
förläggare till textilindustri

11.15 Föredrag av Lars Johansson. Knallens liv och
leverne - från gårdfarihandel till postorder

10.00-12.00 Cirkelledarkonferens. Rotundan

12.00 Lunch. Beställd lunch i Rotundan

13.00-16.00 Riksstämman Rotundan

17.00 Utställningen stänger för dagen

19.00- Stämmomiddag - underhållning. Militär
palatset (f.d. Älvsborgs regemente)

Söndag 26 augusti

09.30 Utställningen öppnar

10.00 Föredrag av Anna Lena Hultman. Källor för
emigrantforskning

11.00 Föredrag av Kjell Henrysson. Rusthåll och rusthåll
lare

11.50 Lotteridragning

12.00 Lunch Beställd lunch i Rotundan

13.00 Föredrag av Örjan Hill. Säterier i Sjuhäradsbygden

14.00 Föredrag av Urban Sikeborg. Källkritik

15.00 Utställningen stänger

Hemsida: <http://boras2001.shows.it>